

Utenriksanalyse Fred tross alt i Ukraina

STEIN TØNNESSON Historiker og fredsforsker. Direktør ved Institutt for fredsforskning (PRIO). Interesseområder: fred (i både snever og utvidet forstand), Kinas fremvekst som stormakt, «krigen mot terror».

Morgan Kelly 8. - 24. sept, 2009

Etter Russlands krig i Georgia ble det grunn til frykt også i Ukraina. Men freden vil trolig holde.

Styrker fra den russiske svar-tehavsfåten deltok i Georgia, og fåten ligger i Sevastopol på Krim – som tilhører Ukraina. President Viktor Jusitsjenko protesterte mot bruken av ukrainsk territorium. Senere har Russland beskyldt ham for å ha hjulpet Georgia. Nå i august foreslo president Dmitri Medvedev å endre den russiske forsvarsloven, slik at militære styrker kan brukes til å forsvare

russiske borgere i utlandet. De fleste innbyggerne i Sevastopol regner seg ikke som ukrainere, bare som russere. Mange har russisk pass, og de er stolte av fåten sin. Marinedagen i juli er Sevastopol-russernes 17. mai.

Ukrainske nasjonalister tror Moskva vil løsrive Krim fra Ukraina. Det blir hvisket om at provokatører kan få i stand terror mot svartehavsfåten for å skape et påskudd. Skylden kan legges på unge krimtatarer. Noen av dem er radikale islamister, men det store flertall av dem om lag 250 000 krimtatarerne som Gorbatsjov lot vende hjem

fra tungent eksil i Sentral-Asia, er moderate muslimer. De støtter Kiev mot Moskva. Krimtatarenes ledere vil gjøre hva de kan for å hindre at ungdommen gjør noe som kan utnyttes av Moskva.

Det finnes mye konfliktstoff mellom Ukraina og Russland. Kiev har gjort det klart at de ikke vil forlange Russlands leieavtale for Sevastopol etter 2017. Flåtekommandanten sier det ville koste 22 milliarder dollar å bygge en ny base i Russland. Gasskrisene i 2006 og sist vinter ser imidlertid ut til å være løst. Ukraina betaler nå markedspris for russisk gass, og

Russland betaler høyere avgift for transit av gass til Sentral- og Vest-Europa. I et møte mellom statsministerne Vladimir Putin og Julia Tymosjenko den 1. september lot Putin Ukraina slippe å betale for den gassen landet hadde forpliktet seg til å kjøpe, men ikke fikk bruk for på grunn av den økonomiske krisen.

Krisen fra 2008 rammet Ukraina hardt. Eksporten av stål og kjemiprodukter sank. Hryvnaen ble kraftig devaluert. Under-skuddet på handelsbalansen ble rekordstort. BNP blir trolig 13-14 prosent lavere i år enn i fjor. Over en million er arbeidsløse i

en befolkning på 46 millioner.

Kriser øker ofte faren for indre og ytre konflikt, men det behøver ikke skje. Ukrainernes misnøye med sine egne ledere er nemlig så stor at Russland kan håpe å rulle oransjer revolusjonen tilbake – uten sverdslag – når Ukraina holder presidentvalg 17. januar. I meningsmålinger får president Jusitsjenko under fem prosent oppslutning. De ledende kandidatene er hans gamle motstander Janukovytsj og hans tidligere kampfelle, statsminister Julia Tymosjenko. Hun og Jusitsjenko er som hund og katt. Statsminister og president mottararbeider hveran-

Sevastopol: Et russisk marineflagg og et russisk krigsskip, under en parade som markerte 25-årsjubileet til den russiske svartehavsfåten i mai 2008. Russland leder marinebasen på Krimhalvøya frem til 2017. Da har Ukraina varselet at de vil si opp leieavtalen.

FOTO: SERGI CHUZAVKOV/SCANPIX

dre kontinuerlig. Så vel Janu-kovtisi som Tymosjenko vil

være mer spisselige for Moskva enn Jusitsjenko. Men en 35 år gammel provestlig politiker har også meldt seg på som kandidat: Arseniy Yatsenyuk.

Når jeg spør i Kiev om oransjer-revolusjonen er mislykket, drar folk på det: «Vi er skuffet, ja, men mislykket? Vi har jo ikke gitt opp friheten, slik som rus-serne.» Russene prøvde demokra-tiet, og valgte det bort for å få en leder som kunne rydde opp. Ukrainerne holder på friheten.

Flere talkshowverter og journalister har flyttet fra Moskva til Kiev for å kunne jobbe i et åpent samfunn. Selv om regjeringen

er uduelig og staten gjennom-korrupt, funker på sett og vis det ukrainske næringslivet.

Vi må tro at freden med Russland holder. Hvis ikke, blir krigen mye verre enn i Georgia. Så mange har både russisk og ukrainsk identitet at en krig mellom Russland og Ukraina også ville bli en borgerkrig. Jeg spør en student, med ukrainsk far og russisk mor, hva han vil gjøre hvis han blir innkalt for å slåss. Han svarer:

– Jeg må jo møte frem for å unngå fengsel, men kommer jeg i kamp, skyter jeg bare i luften.